

Ο λόγος στους συγγραφείς

Οι νέοι Ρομανόφ στη Θεσσαλονίκη

Της **Μ. ΧΑΡΤΟΥΛΑΡΗ**
 mikela.loxmatia@gmail.com

Για τη «ρωσική μαφία» μιλούσε το θρίλερ «Επικίνδυνες υποσχέσεις» του Ντέιβιντ Κρόνενμπεργκ, αλλά το μυθιστόρημα «Vor πέρα από τον νόμο» (Μεταίχμιο) της Σοφίας Νικολαΐδου λέει πολύ περισσότερα γι' αυτήν την εγκληματική οργάνωση που έχει σημάδεψει και τη Θεσσαλονίκη. Και διαβάζεται απνευστί. Σαν κοινωνικό μυθιστόρημα που τρέχει σε ρυθμούς ραπ και δεν είναι καθόλου καθησυχαστικό

«**Σ**αν να λειτουργεί ένας άγραφος κανόνας. Να μένει καθαρό το κέντρο της πόλης, και το οργανωμένο έγκλημα -το λαθρεμπόριο, η προστασία, οι συμμορίες κ.ο.κ.- ας αλωνίζει στις παρυφές της».

Αυτό παρατηρούσε στην Ουάσινγκτον ο συγγραφέας Τζορτζ Πελεκάνος, που με τις αστυνομικές ιστορίες και τα σενάρια του στις σειρές της HBO φωτίζει μοναδικά τον φυλετικό ρατσισμό όπως διαχέεται στην αμερικανική καθημερινότητα. Τον είχαμε συναντήσει το 2009 με τον Ανταίο Χρυσόστομιν στη μονοκατοικία του, τη συνειδητά φτυγμένη στα λαϊκά πρόδια της πρωτεύουσας των ΗΠΑ, και μας είχε ξεναγήσει στην αθέατη απειλητική πραγματικότητα που έτρεχε δίπλα μας τις παραμονές της εκλογής του Μπαράκ Ομπάμα.

Αυτό πετυχαίνει και η Σοφία Νικολαΐδου με το καινούργιο της μυθιστόρημα *VOR πέρα από τον νόμο* (εκδ. Μεταίχμιο), που καταπνίγεται με ένα θέμα παρθένο στα ελληνικά λογοτεχνικά πράγματα. Μας μεταφέρει σε μια Θεσσαλονίκη που μετατρέπεται -αν δεν έχει ήδη μετατραπεί- σε ευρωπαϊκή πρωτεύουσα του οργανωμένου εγκλήματος. Και συστήνει στην ελληνική αναγνωστική κοινότητα τον σπουδαιότερο παίκτη σε αυτό το τοπίο, την εγκληματική οργάνωση των ρωσόφωνων «κλεφτών-με-κώδικα», των Vory V Zakone. Είναι αυτοί που «όταν η Σοβιετική Ένωση

έσπασε σε κομμάτια, έγιναν οι νέοι Ρομανόφ. Εχτισαν μια αυτοκρατορία με γερανούς, πετρελαιοπηγές και καλάνικοφ». Αυτοί που «κουβαλάνε τη ζωή τους στο δέρμα τους», το γεμάτο τατουάζ. Η Ασφάλεια Θεσσαλονίκης μιλά για «ρωσόφωνη μαφία». Στη Ρωσία και στις διεθνείς αγορές κάποιοι βολεύονται να τους αποκαλούν «επιχειρηματίες». Η Νικολαΐδου λέει τα πράγματα με το όνομά τους: «Βόρι». Και αποκρυπτογραφεί τον κόσμο τους με «λέξεις που έχουν καρφιά στις άκρες τους», αλλά ταυτόχρονα προσπαθεί να κατανοήσει τους κωδικούς τους και να τους παρακολουθήσει στον ευρύτερο χάρτη όπου αυτοί

«γράφουν» τον νόμο.

Δεν είναι καθόλου τυχαίο ότι για έναν από τους συλληφθέντες στην Πυλαία τον Απρίλιο του 2018, έναν Γεωργιανό με παρατσούκλι «Το Λίπος», στολιμένο με διεθνή εντάλματα, ο πρώην πρόεδρος Ομπάμα είχε δηλώσει πως επρόκειτο για τον «No 1 κακοποιό στον κόσμο», για άνθρωπο που κατείχε «υψηλή θέση στην οργάνωση», που ήταν «Βορ». Μια δήλωση που προκάλεσε ρεπορτάζ από τους «Νιου Γιορκ Τάιμς» και εξώδικο από τους δικηγόρους του συλληφθέντα.

Στο βιβλίο, ένας Ρώσος δημοσιογράφος έχει ρόλο σκιάδους πανεπιστήμιο αφηγητή. Αλλά δεν υπάρ-

χει κεντρικός χαρακτήρας. Πρωταγωνιστούν οι Κλέφτες και οι Αστυνομικοί του 21ου αιώνα, δυο ομάδες που καθρεφτίζονται η μια στην άλλη. Οι Βόρι με τα χαρακτηριστικά παρατσούκλια τους, ο Πατερούλης, ο Ανιψιός, το Θηρίο, ο Κινέζος, με τις αιματοβαμμένες διαδρομές τους και με το ικανό επιτελείο της νομικής υπερασπίσής τους όπου επικεφαλής είναι η Υαίνα. Απέναντί τους στέκεται η ομάδα της Ασφάλειας Θεσσαλονίκης, μεθοδική, πειστωμένη, με χαμηλό προφίλ (εκτός από τον πιο αδύναμο κρίκο της). Στα χέρια της φτάνει μια πολύτιμη πληροφορία: στην πόλη τους επίκειται μια κρίσιμη

συνάντηση των Βόρι, για τη διαδοχή του δολοφονημένου Πατερούλη.

Οι «επιχειρηματίες» ελέγχουν πλοία, λιμάνια, τράπεζες, τηλεπικοινωνίες, αγοράζουν αθλητικές ομάδες, κάνουν δωρεές σε ορ-

Εγκλήματα πίσω από κλειστές πόρτες

Η ΣΟΦΙΑ ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ δοκιμάζει διαρκώς νέους δρόμους στην πεζογραφία της. Από το 1997 έχουν εκδοθεί οπότε διηγήματά της, μυθιστορήματα που διασταυρώνονται με σκοτεινές πτυχές της σύγχρονης ιστορίας ή με την ιστορία της οικογένειάς της που κρατά από το Σοχούμι. Επίσης το γενναίο Χρονικό του καρκίνου στο στήθος της. Εχει 25ετή θητεία ως φιλόλογος και πλέον διδάσκει Δημοσιογραφία Γραφή στο Τμήμα ΜΜΕ του ΑΠΘ. Αυτή τη φορά θέλανε

να γράψει «ένα μυθιστόρημα που να έχει έγκλημα, πολιτική, εξουσία, χρήμα και να φαίνεται η διαπλοκή ανάμεσα σε όλα αυτά. Να φαίνεται ότι «έγκλημα» δεν είναι μόνο αυτό που συμβαίνει στον δρόμο. Είναι και αυτό που συμβαίνει πίσω από τις κλειστές πόρτες του επιχειρηματία, του πολιτικού, του δικαστή...».

Το βιβλίο κάνει πάντως μια νύξη και για τους αστυνομικούς. Ένας από τους κεντρικούς χαρακτήρες, ο Τριματάκης στην

Ασφάλεια Θεσσαλονίκης, που «κρατάει χαμηλά την μπάλα», επιμένει στη δημοκρατική λειτουργία της ομάδας του. Αυτό ακούγεται ειρωνικό σε σχέση με την πραγματικότητα της τελευταίας διετίας στην Ελλάδα, με τους πυροβολισμούς στους Ρομά, με την υπόθεση Ζακ Κωστόπουλου, με τον συστηματικό ξυλοδαρμό και τις κουκούλες σε νεαρούς διαδηλωτές, με τη μεταχείριση της οικογένειας Ινδρέ... «Έχουν αμαρτίες οι αστυνομικοί και το ξέρουμε», λέει η

συγγραφέας. «Υπάρχουν γεγονότα και όταν υπάρχουν γεγονότα δεν έχουμε να συζητήσουμε ή να ερμηνεύσουμε κάτι, τα γεγονότα έχουν φωνή. Αλλά σε σχέση με τους ήρωές μου χρειάζεται μια διευκρίνιση. Δεν είναι ΜΑΤ, δεν είναι οι μαύρες στολές της «Δί-ας», δεν βγαίνουν στους δρόμους. Είναι το Τμήμα Εγκλημάτων κατά Ζωής στην Ασφάλεια, αυτοί από τους οποίους θα ζητήσω βοήθεια για να βρουν άκρη στο φρικαλέο έγκλημα στα Γλυκά Νερά και τόσα άλλα. Είναι εκπαιδευμένοι και έμπειροι. Η ευφυΐα ορισμένων από αυτούς με εντυπωσίασε. Κι αν μη μετράνε πάντα νίκες».

θόδοξες εκκλησίες, «ξεπλένουν χρήμα σε ψηλά κτίρια με γρανιτένιο πάτωμα». Η συγκεκριμένη φατρία που μπαίνει στο μικροσκόπιο της Νικολαΐδου ασχολείται και με το λαθρεμπόριο τσιγάρων. Σχεδιάζει μάλιστα να διακινήσει 1,2 δισεκατομμύρια κομμάτια μέσα στην επόμενη διετία με ορμητήριο τη Θεσσαλονίκη. Λιμάνι-σταυροδρόμι-ορθοδοξία, η πόλη τα έχει όλα, αρέσει στους αρχηγούς που έχουν τατουάζ με τον Εσταυρωμένο, και η οργάνωση αποφασίζει να μεταφέρει εκεί μεγάλο μέρος των επιχειρήσεών της. Θεωρεί ότι κανείς δεν ασχολείται με τους Βόρι, ότι η δημόσια διοίκηση δεν κάνει ουσιαστικούς ελέγχους και ότι η νομοθεσία αφήνει ανοιχτά παράθυρα.

«Με ενδιέφερε να απεικονίσω μια πραγματικότητα που βράζει και μας είναι άγνωστη», μας είπε η συγγραφέας, «και έτσι εστίασα την έρευνά μου σ' αυτόν τον κόσμο όπου τίποτα δεν είναι αυτό που φαίνεται, όπου δεν υπάρχει αλήθεια σκληρή σαν πέτρα».

Ετσι το *VOR πέρα από τον νόμο* αναπτύσσεται ως κοινωνικό μυθιστόρημα με ανατροπές μέχρι την τελευταία σελίδα, με μια αφήγηση σε ρυθμό ραπ, με μια γλώσσα-λεπίδι, κοφτή, στακάτη, κωδική, που λέει τα μισά και αφήνει να εννοηθούν τα υπόλοιπα, όπως κάνει η πιάτσα, και με εικόνες αντάξιες ενός σκληρού ντοκιμαντέρ.

Η συγγραφέας μελέτησε μονογραφίες και πολιτικές αναλύσεις για τους Βόρι, κυρίως αμερικανικές, επίσης αρχειακό υλικό της FSB (Υπηρεσία Ασφαλείας της Ρωσικής Ομοσπονδίας) κ.ά., καθώς και τη σχετική επικαιρότητα, ιδίως στη Γαλλία και στην Ελλάδα. Αλλά διακινδύνευσε να συλλέξει και εμπειρίες από ανθρώπους «που επιθυμούν να κρατήσουν την ανωνυμία τους». Εμαθε πολλά για τον κώδικα των Vory V Zakone, ότι «είναι ατιμία να κλέβεις τους φτωχούς -το κράτος κλέβει τους φτωχούς, όχι οι Βόρι», όπως έμαθε και ότι οι Βόρι «έμεναν πάντα μακριά από την κυβέρνηση» ή ότι «για να μπεις στη δουλειά πρέπει να σκοτώσεις». Και έχει δει ότι η Θεσσαλονίκη αλλάζει.